

PAEPE, César de, socialistisch voorman (Oostende 12 juli 1842 - Cannes 19 december 1890).

Na het St.-Michielscollege te Brussel afgelopen te hebben werd hij typograaf en studeerde geneeskunde aan de Université Libre de Bruxelles. Reeds zeer jong lid van Vlamingen Vooruit, daarna van de vrijdenkersvereniging Les Solidaires; hij was

medestichter van de Association de la démocratie militante Le Peuple (1860), bewerkte de aansluiting van deze groep bij de Internationale Arbeidersbeweging en vertegenwoordigde België en Nederland op verscheidene van haar internationale congressen.

Theoretisch was hij een collectivist, hij stond onder invloed van J.G. Colins en L. de Potter, maar daarnaast was hij ook een proudhonnist, verdediger van het anarchisme. Langzaam evolueerde hij, onder invloed van de Duitse sociaal-democraten en door persoonlijke contacten met Karl Marx, tot de evolutionistische tactiek, die de revolutie verving door een legaliteitsverlangen in het optreden van de socialistische organisaties. In 1877 stichtte hij te Brussel de tweetalige Brabantse Socialistische Partij, sloot zich aan bij Belgische Socialistische Partij (1879), was medestichter van de Belgische Werklieden Partij (1885). Zijn invloed op het socialistisch denken van zijn tijd was zeer groot, zowel in binnen- als buitenland.

De Paepe is een der krachtigste figuren uit de geschiedenis der socialistische beweging. Op het gebied van de V.B. is hij steeds een verdediger geweest van de gelijkberechtiging van het Nederlands en het Frans. Hij brandmerkte scherp de verfranse burgerij en eiste voor de Vlaamse arbeiders het recht om door de overheid in hun eigen taal te woord gestaan te worden. De V.B. was in zijn ogen eveneens een sociale strijd, maar hij onderschreef ook de in zijn ogen volkomen gerechte eisen van de intellectuelen. Hij eiste democratisering van het onderwijs en was in dit opzicht zelfs

in zijn woordkeus een voorloper : hij wees op het uitzonderlijk belang voor de Vlaamse bevolking op alle niveaus van het onderwijs in de eigen taal onderwezen te worden en stelde daarom ook de vernederlandsing van een der universiteiten als een absoluut minimum.

Belangrijk ook was zijn orangisme : voor hem als republikein was elke vorm van monarchie uit den boze, maar de scheiding tussen de Nederlanden vond hij een van de meest betreuenswaardige feiten uit de geschiedenis van de 19de eeuw.

De sociale scheidingslijn tussen Frans en Nederlands was volgens De Paepe juist een der meest betreuenswaardige resultaten van de regeringspolitiek, in wezen a-sociaal, dus ook anti-socialistisch. Voor hem was ook de kennis van het Vlaams door de pastoor een oorzaak van de voortdurende macht van de Kerk in het Vlaamse land. Aangezien hij van oordeel was dat socialisme en godsdienst onverzoenlijke tegenpolen waren, was het zijn overtuiging dat de kennis en het gebruik van het Nederlands door de leidinggevende figuren het eerste vereiste was voor de geestelijke vrijmaking van de Vlaamse gemeenschap. Daarom wilde hij dat de bevolking door de overheid in haar eigen taal zou worden aangesproken. De administratie was er immers voor de geadministreerde en niet omgekeerd. Iedere socialist moest de eisen van de V.B. steunen. In een belangrijk artikel, gepubliceerd in het door B. Malou uitgegeven *Le Socialisme Progressif*, bestreed hij ten sterkste de opvatting dat de V.B. een zuiver nationalistische beweging was. Dat kon zij alleen zijn voor de burgerij, die er een middel te meer in zag om de sociale druk op Vlaanderen te verhogen. Anderzijds was De Paepe tevens de mening toegedaan dat de Waalse socialisten een duidelijk begrip moesten krijgen van de eisen die de V.B. stelde. Immers, oppervlakkig konden zij menen dat de V.B. vooral tegen hen gericht was.

De Paepe wees ook op het gevaar de V.B. tot een louter literaire aangelegenheid te maken : dat was volgens hem een tekort waar de gehele V.B. ondergebukt ging. Toch had hij een grote belangstelling voor de Nederlandse literatuur. Zijn intieme vriendschap met Georges Rodenbach heeft hem Multatuli doen kennen. Het is vermeldenswaard dat hij de eerste vertaler in het Frans van diens werk was. Zelf schreef hij een archaïsch Nederlands. Zelfs zijn correspondentie met vooraanstaande Nederlandse socialisten voerde hij bij voorkeur in het Frans.

WERKEN : Behalve een groot aantal artikelen over sociale vraagstukken in tal van tijdschriften schreef hij over de V.B. : *Le Mouvement Flamand*, in *Le Socialisme Progressif* (1878, nrs. 22-23); - *Quelques considérations sur le mouvement flamand*, in *L'Avenir Social* (januari 1897). Slechts eenmaal schreef De Paepe in het Nederlands : *Over de ziekten de schoenmakers eigen*, in *De Werker* (1875).

LITERATUUR : L. Bertrand, *César De Paepe, sa vie son œuvre* (1908); - L. Delsinne, *Paepe, César de*, in *Biographie nationale*, XXX (1959, kol. 647-653); - M. Oukhow, *César de Paepe en de groei van het sociale bewustzijn in België*, in *Socialistische Standpunten* (1962, nr. 1, p. 76-90); - J. Kuypers, *César de Paepe (1842-1890) of de Nederlandse gezindheid van een internationalist*, in *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, jg. 18 (1965, p. 150-181).

MICHEL OUKHOW